

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านทรายทอง

นางสาวมณฑาทิพย์ ไตรบัญญัติกุล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

มณฑาทิพย์ ไตรบัญญัติกุล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านทรายทอง
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ อุสาหะ , 52 หน้า

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาบ้านทรายทอง ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการทราบศักยภาพและประสิทธิภาพของชุมชน ในการดำเนินงานด้านกองทุนเงิน 1 ล้านบาทที่รัฐบาลต้องจัดสรรให้ รวมทั้งผลกระทบของกองทุน ทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชนหมู่บ้านทรายทอง

สำหรับวิธีการประเมินใช้แบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งมีการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้เครื่องมือแบบรายงานต่างๆ (บร.1-บร.12) ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์และประเมินโครงการ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่รวบรวมไว้ การสัมภาษณ์ การสังเกตและการจดบันทึก มีการกำหนดกลุ่มประชากรแบบเจาะจงเป็นตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว คือ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทรายทอง และครัวเรือนที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านทรายทอง เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกประการ ส่งผลให้ชาวบ้านภายในหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีการเรียนรู้และมีความคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของหมู่บ้านร่วมกันอย่างเป็นกระบวนการ และชาวบ้านสามารถจัดสรรเงินกู้เพื่อนำไปสร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย พัฒนา และปรับปรุงอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น

ภาพรวมของหมู่บ้านทรายทอง มีปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลให้การดำเนินการกองทุนเป็นไปตามเป้าหมาย คือ ความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจ การยอมรับฟังซึ่งกันและกัน และการมีผู้นำที่ดี ส่วนปัจจัยด้านลบที่ส่งผลกระทบต่อโครงการดำเนินการกองทุน คือ การนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ การมีจำนวนชาวบ้านที่มากจึงทำให้ได้เงินไม่เพียงพอตามความต้องการ ซึ่งโดยรวมแล้วเมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น ก็ทำให้หมู่บ้านทรายทองมีการร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีการรวมตัวกันในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ และสร้างความเข้มแข็งทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจให้กับหมู่บ้านด้วย

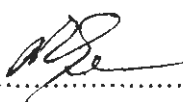
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
 ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....มณฑาทิพย์ ไตรบัญญัติกุล
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อูสาหะ

กรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อูสาหะ)

กรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงเพ็ญ อินทรประวัติ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้จัดทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานศึกษาสารนิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ อุสาหะ อาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตกองทุนฯ ต.หนองน้ำแดง
 อาจารย์ประพล จาระตะคุ ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษาบัณฑิตกองทุนฯ ต.หนองน้ำแดง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการจัดการ
 คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำทางวิชาการ
 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองน้ำแดง และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลทุกท่าน
 ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านสถานที่ในการจัดประชุมระดับตำบลและการประชุมของบัณฑิต
 ต.หนองน้ำแดง และความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลต่างๆ

นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง สมาชิกกองทุนฯ และ
 ประชาชนทั่วไปของหมู่บ้านเหนือที่ให้ข้อมูลในการศึกษา สารนิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตกองทุนตำบลหนองน้ำแดงทุกท่านที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและปรึกษา

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดาที่ให้การเลี้ยงดู อบรม และส่งเสริมการ
 ศึกษาเป็นอย่างดีมาตลอด จนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ประสบผลสำเร็จในครั้งนี้ได้

มณฑาทิพย์ ไตรบัญญัติกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดและทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	7
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน.....	13
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแบบซัพพอร์ตโมเดล.....	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการ ประเมินโครงการ.....	22
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	22
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	28
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	30
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	30
2. ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม.....	39
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	43
4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	45
บทที่ 5 สรุป อภิปราย.....	47
1. สรุป อภิปราย.....	47
2. ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	
ภาคผนวก ค	
ภาคผนวก ง	

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในการทำสารนิพนธ์เกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา จากโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นำโดยนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร ให้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสาระสำคัญให้มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจใหม่ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย ทั้งยังสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นจนได้รับการอนุมัติการจัดตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านทรายทอง ซึ่งการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของบ้านวะกะเจียวนี้มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการทั้ง 15 คน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งขึ้นตามระบอบประชาธิปไตย โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีความเหมาะสมและมีความตั้งใจจริงในการทำงาน โดยผ่านความเห็นชอบของสมาชิกในหมู่บ้าน และเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีการสนับสนุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เป็นการสร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และ

เสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ อีกทั้งบัณฑิตได้มีการยกระดับการศึกษาควบคู่กับการปฏิบัติงานในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการจัดตั้งโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อทราบผลของการดำเนินงานจึงกำหนดให้มีการประเมินผลโครงการขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้

1. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้
  - 1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
  - 1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
  - 1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
  - 1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ผลการทดลองวิธีการใหม่และเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

กรอบความคิดทฤษฎี

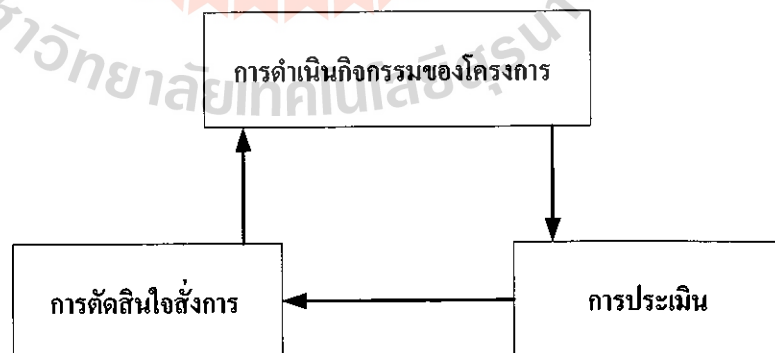
กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ได้นำมาใช้ปฏิบัติการจริง โดยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วม ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่ตัวอักษร CIPP มีความหมายดังนี้

C ย่อมาจาก	Context	คือบริบทของหน่วยระบบ
I ย่อมาจาก	Input	คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P ย่อมาจาก	Product	คือผลผลิตของหน่วยระบบ

จากกระบวนการ CIPP Model นี้สามารถแบ่งการตัดสินใจควบคู่กับการประเมินโครงการดังกล่าวได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจในการปฏิบัติ
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า CIPP Model เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ โดยสามารถแสดงเป็นแผนได้ดังรูปนี้

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนของหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ผู้ประเมินมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาระเบียบ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
2. เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุน
3. ผู้เขียนสารนิพนธ์ได้ใช้ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า ซิฟฟ์โมเดล ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มาวิเคราะห์กองทุนของหมู่บ้านทรายทองและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูลในครั้งนี้
4. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลจากแบบรายงาน บร.1 – บร.12 บางส่วนต้องทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลสังเคราะห์ตามประเด็นที่จะต้องเขียนสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวก จนสมบูรณ์ ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ มีดังนี้

1. ได้ทราบว่ากรณีที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถช่วยพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนตามนโยบายรัฐบาลที่ตั้งไว้จริงหรือไม่
2. ได้ทราบว่าท้องถิ่นที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาว่าคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านสามารถบริหารเงินกองทุนได้เอง ตลอดจนสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่
3. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระหว่างหมู่บ้านและชุมชน ตลอดจนทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. ผู้ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระ และหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการ ประเมินครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

นโยบาย

นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ได้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้านจนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน จึงแถลงนโยบายเร่งด่วนต่อรัฐบาลถึงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละหนึ่งล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม
5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ,(สำนักงาน),2544)

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากหมวดที่ 1 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างๆ คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีแต่งตั้ง

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ,(สำนักงาน),2544)

เป็นการปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ,(สำนักงาน),2544)

หมวดที่ 1 ข้อความทั่วไป

กล่าวถึงความหมายของคำที่ใช้ในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หมวดที่ 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กล่าวถึงปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน แหล่งเงินทุน โดยมาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล เงินกู้ยืม ดอกผลหรือประโยชน์จากกองทุน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกฎข้อบังคับที่คณะกรรมการต้องปฏิบัติในการจัดสรรเงินกองทุนแก่สมาชิกกองทุนด้วย

หมวดที่ 3

กล่าวถึงคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีคณะกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธาน นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปลัดกระทรวง และอธิบดีกรมต่างๆ ด้วย

หมวดที่ 4 คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด โดยให้คณะกรรมการระสนับสนุนระดับจังหวัด อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

หมวดที่ 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน โดยคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ในหมวดนี้กล่าวถึงแหล่งที่มาของเงินกองทุน และคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน เงื่อนไขการจัดประชุมของสมาชิกกองทุน และสิทธิของสมาชิกกองทุนในการออกเสียงในที่ประชุม

หมวด 7 กองกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กล่าวถึงเงื่อนไขการกู้ยืมเงินของสมาชิกกองทุน คือรายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท รวมทั้งระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกผู้กู้จะต้องปฏิบัติ การชำระเงินคืน ระยะเวลาการชำระเงินคืนและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ต้องชำระ

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และแจ้งให้สมาชิกทราบ และมีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี และการพัสดุ และกำหนดให้ทำท่างบการเงินภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชีของทุกปี และกำหนดให้จัดสรรกำไรสุทธิตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรกให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการเลือกคณะกรรมการกองทุน ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัว

เรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีให้กรรมการกองทุนจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุน

4 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่2) พ.ศ.2544

เป็นการปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(ฉบับที่2) พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา (คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง,2544)

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อให้การบริการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการอดออมเสียสละ เอื้ออาทรและเต็มไปด้วยความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกโดยรวม จึงเห็นสมควรกำหนดระเบียบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านฉบับใหม่ โดยระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 กรกฎาคม 2544 เป็นต้นไป ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านทรายทองอยู่ที่บ้านเลขที่ 78 หมู่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30130 ซึ่งผู้ใหญ่บ้านทรายทอง ยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานกองทุนหมู่บ้านด้วย โดยสาระสำคัญของระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน สามารถสรุปโดยย่อได้ดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป

ระเบียบข้อบังคับนี้เรียกว่า ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

กองทุนนี้เรียกว่า กองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานของกองทุนคือ เพื่อแก้ไขความยากจน ส่งเสริมพัฒนา และสร้างอาชีพให้กับสมาชิกของกองทุน ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน สนับสนุนให้มีการจัดการบริหารกันเองของประชาชนใน

หมู่บ้าน พัฒนาหมู่บ้านแบบบูรณาการครบทุกด้าน เพื่อสัมพันธ์ภาพที่ดี มีความสามัคคี เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

หมวดที่ 2 สมาชิก

สมาชิกกองทุนมีคุณสมบัติดังนี้ มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีถิ่นพำนักอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่าหกเดือนติดต่อกัน อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย บุคคลในครอบครัวสนับสนุน ไม่ติดยาเสพติด ไม่ติดกาพนัน ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต ไม่เป็นบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีเงินฝากกับธนาคารออมสินสาขาใกล้บ้าน เป็นผู้ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิกกองทุนตามแบบฟอร์มที่กำหนดด้วยลายมือตัวเอง คณะกรรมการเห็นชอบ 3 ใน 4

การพ้นจากสมาชิกภาพ คือ ตาย ลาออก คณะกรรมการมีมติให้ออก ย้ายที่อยู่ไปหมู่บ้านอื่นยุติกิจกรรมที่ตนเองเสนอต่อกองทุน ต้องโทษดำเนินคดีให้จำคุก ล้มละลาย ขาดคุณสมบัติของสมาชิกกองทุน

หมวดที่ 3 คณะกรรมการดำเนินการ

มีคณะกรรมการดำเนินการจำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกองทุน คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อครบ 1 ปี ให้จับสลากออกกึ่งหนึ่ง

การพ้นสภาพจากตำแหน่งคณะกรรมการ คือ ตาย ลาออก สมาชิกมีมติให้ออกด้วยเสียง 3 ใน 4 เป็นบุคคลล้มละลาย ย้ายที่อยู่ไปหมู่บ้านอื่น ต้องโทษดำเนินคดีถึงที่สุดให้จำคุก ล้มละลาย ขาดคุณสมบัติของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ มีดังนี้ จัดระเบียบข้อบังคับ พิจารณารับสมาชิกใหม่ และถอดถอนสมาชิก จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน จัดทำบัญชี แต่งตั้งกรรมการเพื่อเปิดบัญชีกับธนาคารออมสิน จัดทำรายงานการดำเนินงานของกองทุนเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ และแจ้งให้สมาชิกทราบ จัดให้มีการประชุมสมาชิกทุกวันที่ 1 ของเดือน ติดตามการดำเนินกิจกรรมตามโครงการของสมาชิกเพื่อประเมินความก้าวหน้า ทวงถามกรณีสมาชิกทำผิดสัญญา ติดตามข่าวสารและประชาสัมพันธ์ จัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี จัดทำรายงานส่ง ปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุน

หมวดที่ 4 การเงิน

การเงินของกองทุนมีแหล่งที่มาดังนี้ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล จากองค์การบริหารส่วนตำบลเงินค่าสมัครเป็นสมาชิกแรกเข้ารายละ 20 บาท เงินดอกเบี้ยจากการที่สมาชิกกู้ยืมเงินจากกองทุน เงินฝากสะสมหุ้นของสมาชิก 20 บาทต่อหุ้น เงินสนับสนุนหรือเงินบริจาคภาคเอกชน

คงเหลือเงินในบัญชีไม่เกินร้อยละ 10 ของทุนทั้งหมด เพื่อจ่ายกรณีฉุกเฉิน

ในการกู้ยืมเงินสมาชิกแต่ละรายกู้ได้ไม่เกินร้อยละ 20,000 บาท มีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 8 บาทต่อปี สมาชิกต้องส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 1 ปี โดยให้ส่งไปคืน ณ ธนาคารออมสิน แล้วนำหลักฐานการชำระมอบให้คณะกรรมการกองทุนทราบภายใน 2 วัน ถ้าสมาชิกรายใดผิดนัดการส่งเงินต้นและดอกเบี้ย คณะกรรมการจะเรียกเก็บจากผู้ค้ำประกัน

หมวดที่ 5 กำไรขาดทุน

ผลกำไรให้ดำเนินการดังนี้

- 1 เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละ 15
- 2 เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละ 15
- 3 เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้กับผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 15
- 4 เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
- 5 เป็นทุนสาธารณประโยชน์บรรเทาสาธารณภัยในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 5
- 6 เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 5
- 7 เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
- 8 เป็นเงินประกันความเสี่ยงหรือเพื่อสำรองหนี้สูญในอัตราร้อยละ 20
- 9 อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 10

หมวดที่ 6 การประชุม

ทำการประชุมประจำเดือนๆละ 1 ครั้ง การประชุมประจำปี 1 ครั้ง การประชุมแต่ละครั้งต้องมีสมาชิกอย่างน้อยกึ่งหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับต้องอาศัยการประชุมครั้งใหญ่ และต้องมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 3 ใน 4

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง,2544)

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประกอบด้วยกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน ซึ่งจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 โดยคณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่าจะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในศาสนา ตลอดจนถึงมั่นคงในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษความผิดที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

2. แบบคำขอขึ้นทะเบียนประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง,2544)

การขอขึ้นทะเบียนและการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
4. ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน ทั้งผลผลิตด้านการเกษตรและการแปรรูปผลผลิต
5. รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือไม่
5. จำนวนคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาของคณะกรรมการ

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบข้อกำหนด มีข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในเรื่องหรือไม่
3. วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้านและชุมชน
2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีสมาชิกแล้วประกอบด้วยใครและกี่คนที่กลุ่ม
3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของการถือหุ้น การออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค หรือให้เปล่า
4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
5. หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง หรือเครือข่ายอื่น

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง
2. วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีการหมุนเวียน
3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง
4. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
5. วิธีการและในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
6. วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
7. วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งคืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
8. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการจัดสวัสดิการการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน
9. ข้อคิดเห็นอื่นๆในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
10. การประเมินผลความร่วมมือในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทรายทอง ที่ต้องการจะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้ในการกิจการต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างหรือเพิ่มรายได้ และการลดรายจ่าย ซึ่งการพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ประสงค์จะขอกู้ต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีสิทธิอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกิน 20,000 บาท
3. ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ให้แก่ผู้กู้และธนาคารทราบ
4. การมีหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะบุคคลหรือทรัพย์สิน โดยให้จำนวนสมาชิกจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน
5. กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านบ้านทรายทอง จะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 บาทต่อปี
6. กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลา 1 ปี
7. กรณีผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่กำหนด
8. กรณีผู้กู้ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์การขอกู้ให้คณะกรรมการมีสิทธิยกเลิกสัญญา
9. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ต้องการจะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วนต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีตามความจำเป็นหรือตามที่คณะกรรมการเห็นความสำคัญ โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้พิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด คือวงเงินกู้ให้แก่สมาชิกรายละไม่เกินสามพันบาท หลักประกันผู้ให้ทำสัญญาเพียงอย่างเดียว สำหรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านทรายทองจะคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน กำหนดระยะเวลาภายในเวลา 6 เดือน

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหนึ่ง ที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดย

การจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

โดยวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิต ให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

นายถนอม อินทรกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ ในฐานะอนุกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการอำนวยการ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดเผยถึงวัตถุประสงค์ของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยคัดเลือกบัณฑิตว่างงานในท้องถิ่นจำนวน 74,881 คน เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ” จัดส่งเข้าปฏิบัติงานในทุกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ สำหรับบทบาทและหน้าที่ของบัณฑิตจะต้องทำหน้าที่ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินผลโครงการ โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมทั้งการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักศึกษาจะต้องเข้าไปรายงานตัว

กับหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเก็บข้อมูลสภาพหมู่บ้านหรือชุมชน เก็บข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน โดยการไปสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป เพื่อทำเวทีชาวบ้าน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ จากนั้นนักศึกษาต้องส่งแบบรายงานต่างๆ (ปร.1-ปร.12) พบอาจารย์นิเทศน์และเรียนเสริมทุกสัปดาห์ รวบรวมข้อมูลจากรายงานเพื่อทำสารนิพนธ์ต่อไป อย่างไรก็ตามได้มีการขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลกองทุนและข้อมูลศักยภาพหมู่บ้านให้คำสัมภาษณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ทำงาน การลงนามในการปฏิบัติงานในหมู่บ้านหรือชุมชน รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำในการเก็บข้อมูลต่างๆ ตามปรัชญาของหลักสูตรที่ให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีการปฏิรูปเรียนรู้ร่วมกันทั้งนักศึกษา อาจารย์ ชุมชน โดยใช้หมู่บ้านหรือชุมชนเป็นสถานที่ปฏิบัติการ โดยร่วมกันระหว่างภาคการเมือง ภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการและนักวิชาการของสถาบันการศึกษา ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งสรุปผลการประชุมสัมมนาและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนจะได้นำไปกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกองทุน อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ของกองทุนในด้านสังคมและธุรกิจ การเกิดเครือข่ายกองทุนและเครือข่ายกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน นอกจากนี้ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์หลัก การเกิดกองทุนที่ยั่งยืนโดยการขยายกองทุนเชื่อมโยงระหว่างกองทุนกับสถาบันการเงินอื่นและมีการเชื่อมประสานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยการพัฒนาระบบข้อมูล การพัฒนากลไก การประสานการพัฒนาองค์กรและเครือข่าย การพัฒนาผู้นำและบุคลากร การขยายผลกองทุนสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนและการติดตามผลและการประเมินผล ซึ่งผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ ได้แก่ บัณฑิตว่างงานทั่วประเทศทุกพื้นที่ จำนวน 74,881 คน มีรายได้ ได้รับความรู้ด้านการจัดการและการประเมินผลโครงการ ได้ประสบการณ์จริงในพื้นที่ มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น คือ ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ (Graduate Diploma in Project Management and Evaluation) และยังมีโอกาสนำหน่วยกิตที่เรียนไปเทียบโอนเพื่อศึกษาระดับปริญญาโท โดยการใช้เวลาและเงินทุนน้อยลงและอาจมีงานทำที่มั่นคงด้วยดอกเบี้ยเงินกองทุน และกองทุนทั้ง 74,881 กองทุน มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน โดยความรู้ที่คนในหมู่บ้านได้เรียนรู้และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับทุนให้เรียนสูงขึ้นและมีจิตวิญญาณที่จะปฏิบัติงานตามนโยบายเรื่องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวน 74,881 หมู่บ้านอย่างต่อเนื่องและมีระบบ สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้ทันท่วงทีและนำข้อมูลข่าวการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จของบางหมู่บ้านไปเป็นตัวอย่างให้หมู่บ้านอื่น ๆ ดูเพื่อขยายผล

ขยายความสำเร็จต่อไป อีกทั้งยังช่วยส่งผลให้ประชาชนทั่วไปมีสภาพชีวิต เศรษฐกิจสังคมที่ดีและเป็นไปตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูประเทศให้มีความเจริญและมั่นคงทุก ๆ ด้าน

หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รูปแบบการประเมินชีพฟ์โมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ์โมเดล” ในหนังสือรวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221 – 234) ดังนี้

แบบจำลองชีพฟ์โมเดลจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytle) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสภาวะแวดล้อมทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัยและการเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดการโครงการ ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการและการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของราคาและกำไรที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา ขอบประมาณและวิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่ตัดสินใจได้ว่า ควรจะตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะ

แตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณี
นั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลง
มือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียม เพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้
รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ
คือ เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ เพื่อรวบรวมสารสนเทศ
สำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงานเพื่อเป็นการรายงานสะสมถึงปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมียุทธวิธีใน
การประเมินกระบวนการมี 3 วิธี คือ แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้
เกิดความล้มเหลว เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนการวางแผนโดยผู้อำนวยการ โครง
การระหว่างดำเนินการและยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการจะบอกถึงลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของ
โครงร่าง โครงการและปริมาณของการเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารสนเทศนั้นจะให้ประโยชน์โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล คุณค่าการประเมินกระบวนการ
ไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารสนเทศจะ
ถูกวิเคราะห์ รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วง
ระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการ
คาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารสนเทศของกระบวนการ
สำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและการแปลความสำเร็จไม่
เฉพาะเมื่อสิ้นสุดโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างปฏิบัติตามโครงการด้วย
ระเบียบทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้อย่างไรก็ตาม คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์
ประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร
เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative
Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และการทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจาก
การประเมินสถานะแวดล้อม การประเมินปัจจัยเบื้องต้นและการประเมินกระบวนการร่วมด้วย

เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันอังคารที่ 15 มกราคม 2545 หน้า 6 ได้กล่าวการบริหารกองทุนล้านบาทให้มีประสิทธิภาพว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องสร้างความรู้ การบริหารจัดการที่โปร่งใส การดำเนินงานเน้นสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากกว่ายึดระเบียบตายตัว จึงต้องแก้ไขระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง การติดตามช่วยแก้ไขปัญหาชาวบ้าน การบริหารแบบโปร่งใสเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนทุกระดับมีแนวทางพัฒนาภาคใต้อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 หน้า 12 ได้กล่าวเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ต้องฟันฝ่าว่า โครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับเสียงวิจารณ์มาตลอด เพราะเป็นการทำหลักสูตรแบบเร่งรีบ คู่มือชุดวิชาต่างๆ ก็ทำกันแบบจุกจุกเรื่องมืออาคารสถานที่เรียนก็ไม่มีความพร้อม สถาบันแต่ละแห่งจะต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเอาเอง ด้วยเหตุนี้ร่วมกับคุณภาพการผลิตบัณฑิตที่ผ่านมาของสถาบันราชภัฏ ทำให้สังคมไม่ไว้วางใจว่าสถาบันราชภัฏผลิตบัณฑิตชุดนี้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกนั้นก็ยังมีข้อพิพาทต่างๆ ระหว่างทำงานในพื้นที่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องใหม่ทั้งสิ้น ประกอบกับมีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเข้าไปตรวจสอบดูแล ซึ่งมาตรฐานของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกัน การทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายอย่างที่หลายคนคิด

หนังสือพิมพ์มติชนรายวันประจำวันเสาร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2545 หน้า 24 ได้กล่าวเกี่ยวกับการคาดบัณฑิตกองทุนสมัครตามเป้าว่า เมื่อวันที่ 31 มกราคม นายถนอม อินทรกำเนิด เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ (สปรภ.) เปิดเผยหลังการประชุมคณะกรรมการติดตามและการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า ขณะนี้มีบัณฑิตในโครงการรวมทั้งสิ้น 70,895 คน ยังมีหมู่บ้านที่ยังไม่มีบัณฑิตอาสาเข้าไปศึกษาประมาณ 4,000 หมู่บ้าน ซึ่งได้มีการขยายเวลารับเป็นครั้งสุดท้ายวันที่ 31 มกราคมที่ผ่านมา คาดว่าจะมีผู้มาสมัครรวมแล้วใกล้เคียงกับยอดรับเต็ม 74,881 คน ซึ่งบัณฑิตที่เข้ามาใหม่จะมีการสอนเสริม ส่วนหนังสือชุดวิชาการวิจัยชุมชน การจัดการและการวางแผนธุรกิจชุมชน การจัดการธุรกิจ การวางแผนพัฒนา และสารนิพนธ์ จะแล้วเสร็จและส่งให้นักศึกษาภายในเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคมนี้ แม้หนังสือดังกล่าวจะไปถึงช้าแต่ไม่เป็นปัญหาอะไร เพราะมีการสอนล่วงหน้าไปก่อนแล้ว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลบริบทชุมชนตามสภาพจริงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน พร้อมทั้งตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารจัดการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้ใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินด้วยกระบวนการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บข้อมูล และนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยทำการประเมินในด้านต่างๆดังนี้

1. C (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินในเรื่องของบริบทชุมชนและสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปของชุมชน เพื่อการพิจารณาหลักการและเหตุผล และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. I (Input Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการประเมินในเรื่องของปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบและสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปของชุมชน เพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของชุมชน

3. P (Process Evaluation) การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. P (Product Evaluation) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นการขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

ซึ่งประเภทของการประเมินนั้นสอดคล้องกับประเภทของการตัดสินใจ ดังนี้

1. (Planing Decisions) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. (Structuring Decision) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. (Implementing Decision) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. (Recycling Decision) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่นำไปใช้ต่อไปในโอกาสต่อไป

โดยที่วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้แบ่งเป็น 2 หน่วยระบบ คือ

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้(หน่วยระบบ A)
2. หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย(หน่วยระบบ B)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ทำสารนิพนธ์ใช้ทำการประเมิน คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูล คือ สมาชิกผู้กู้ คณะกรรมการกองทุน สมาชิกในหมู่บ้านทั่วไป ทั้งนี้ตามแต่ความเหมาะสม และตรงกับวัตถุประสงค์ของแบบรายงาน (บร.) ต่างๆ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างมาร้อยละ 50 ของจำนวนครัวเรือน สมาชิกกองทุน หรือ เฉพาะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้นซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,379 คน และ 310 ครัวเรือน

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา	จำนวน	8	คน
3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	202	คน

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ เพื่อที่จะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

สำหรับวิธีการในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการมี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดตัวชี้วัด / ตัวแปร

เป็นขั้นตอนการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ หรือประเด็นในการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญที่จะนำมาสร้างตัวชี้วัดได้อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการหรือประเด็นที่ต้องการประเมิน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด

การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัด เป็นขั้นตอนของการจำแนกประเภทและลักษณะของตัวชี้วัดที่ได้ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในการนำมาเพื่อกำหนดตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดเกณฑ์ที่แสดงระดับคุณภาพหรือระดับความพึงพอใจของตัวชี้วัดว่าจะมีลักษณะอย่างไรทั้งในลักษณะของเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ

เมื่อได้ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ต้องการแล้ว สามารถจำแนกตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทองซึ่งได้แบ่งการประเมินออกเป็น 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1. หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้(หน่วยระบบA)

1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

- 1) ระดับประเทศ เช่น ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวชี้อื่นๆ ในแบบรายงาน บร.1 ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรต่อไปนี้
  - ความยากจนของคนในประเทศ
  - นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
  - การขาดดุลการค้าของประเทศ
  - สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
  - ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

- บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่น หรือความล่มสลายในท้องถิ่น หรือความล่มสลายของท้องถิ่น
- ค่านิยมและกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านทรายทอง
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิต
- ข้อมูลลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านที่ดีซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การมีแหล่งวัดคู่คิบบ
- ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของหมู่บ้าน เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาท้องถิ่น
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบA ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Impact) ตัวแปรที่สำคัญได้แก่

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้

2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้กู้ที่ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ในท้องถิ่น

3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ระดับ

1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของคนในประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- การขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้ของประชาชน
- บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่น หรือความล่มสลายของท้องถิ่น
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านทรายทอง
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

- ด้านวัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิต
- ข้อมูลลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านที่ดีซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งวัดอุทิศ
- ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของหมู่บ้าน เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- เงินที่กู้มาได้
- เงินอื่นๆ
- สถานที่และวัดอุทิศในการดำเนินงาน
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังงาน

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบB ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- การทำกิจการที่ถูกต้อง
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัดอุทิศที่ดี
- การวิเคราะห์และประเมินกระบวนการในการทำโครงการของตนเอง

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบB แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง (Immediate Impact) ตัวแปรที่สำคัญได้แก่

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2)ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- ผู้รู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้รู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3)ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- ผู้รู้มีการพึ่งพาตนเอง
- ผู้รู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
- การกลับคืนถิ่นของคนในหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการของหน่วยระบบA และหน่วยระบบB มีความเชื่อมโยงต่อกัน ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบA จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง โดยผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้เครื่องมือในการประเมิน ดังนี้

1. แบบสอบถาม เป็นการส่งคำถามให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ ซึ่งอาจเป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึกเป็นต้น ได้ใช้แบบรายงาน
  - บร.2 (แบบข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)แบบ เป็นแบบสอบถามที่สมาชิกกองทุนได้ตอบและแสดงความคิดเห็น และเป็นแหล่งข้อมูลในประเมิน
  - บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
  - บร.8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิต
2. แบบสัมภาษณ์ เป็นเป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลแต่ละคนค่อนข้างนาน ได้ใช้แบบรายงาน
  - บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)เป็นการสัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจ
  - บร.8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิต

- บร.9 (แบบรายงานบันทึกการสัมภาษณ์)เป็นการสัมภาษณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้ถูกถาม
3. การสังเกตและการจดบันทึก เป็นเครื่องมือที่นำไปใช้ในการสังเกตพฤติกรรม หรือ ปฏิกริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องมีการบันทึกข้อมูลทันทีที่สังเกตเห็นเหตุการณ์นั้นๆ การสังเกตและการบันทึกมีทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ได้ใช้แบบรายงาน
- บร. 1 (บริบทชุมชน) เป็นการสังเกตและบันทึกข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน
  - บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติตามรายเดือน)
  - บร. 8 (แบบรายงานโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิต
  - บร. 11 (แบบรายงานศึกษาเจาะลึกรายการณี)
4. การประชุม เช่นการประชุมเวทีชาวบ้าน การประชุมตำบล การประชุมประชาคม โดยมีรูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่แบบรายงาน
- บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
  - บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
  - บร. 10 (แบบรายงานสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
  - บร. 12 (แบบรายงานการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเป็น 6 ขั้นตอน

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด

เป็นขั้นตอนของการกำหนดข้อมูลจากการวิเคราะห์จุดประสงค์ เพื่อให้ทราบลักษณะและระดับของข้อมูล และจะใช้อะไรเป็นตัวชี้วัดจึงจะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล

โดยแหล่งข้อมูลที่กำหนดขึ้นเพื่อทำการประเมิน คือ หมู่บ้านทรายทอง หมู่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง กำหนดตามความเหมาะสมกับข้อมูลและจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ทั้งนี้ยังมีการกำหนดไว้แล้วในแผนการปฏิบัติงานตามแบบรายงาน (ปร.) ต่างๆ

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีหลากหลายวิธีและมีข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินจึงเลือกวิธีการให้เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้ยังต้องได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ที่ต้องการเช่น การสัมภาษณ์ การจัดการประชุม การสังเกตพฤติกรรม

5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นขั้นตอนเพื่อที่จะได้เครื่องมือที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเชื่อถือได้ สำหรับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ แบบรายงานต่าง ๆ (ปร.)

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบรายงานต่างๆ (ปร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆแล้ว ผู้จัดทำสารนิพนธ์มีวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เช่น การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน (ปร.2)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ เช่นการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ตามแบบรายงานต่างๆ(ปร.) การศึกษาจากเอกสารที่มีการบันทึกไว้

บทที่ 4

ผลการติดตามและการประเมินโครงการ

จากการดำเนินการประเมินโครงการที่ผ่านมาทำให้ทราบถึงวิธีการประเมินโครงการ ตัวแปรตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการติดตามประเมินโครงการนี้ และผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ที่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เขียนขึ้นเพื่อเชื่อมโยงไปยังวัตถุประสงค์ในการประเมิน ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎีแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) และสรุปผลเพื่อทราบการบรรลุวัตถุประสงค์ของสารนิพนธ์ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่
4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

ผลการประเมินบริบทชุมชน (Context Evaluation)

การประเมินบริบทชุมชน เป็นการประเมินเพื่อใช้ประกอบการคาดการณ์ ถึงผลการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาจากระดับประเทศ และบริบทระดับท้องถิ่นที่มีอยู่ในหมู่บ้านทรายทอง หมู่ที่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

1.1 บริบทระดับประเทศ

การประเมินโดยภาพรวมของบริบทระดับประเทศ จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ เช่น ความยากจนของประเทศ นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ สภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท และค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมตะวันตกและสินค้าจากต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความยากจนของประเทศ สาเหตุใหญ่ของความยากจนของคนในประเทศนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจะมองว่าที่ประเทศมีความยากจนนั้นเกิดมาจากการคอร์รัปชันของคณะรัฐบาล และนโยบายส่วนใหญ่ของรัฐบาลที่ออกมา ก็มักจะเอื้อต่อการประกอบอาชีพของตนเองและ

ครอบครัวและญาติพี่น้องของนักการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ อาชีพหลักของคนไทยคือการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำในขณะที่ต้นทุนในการผลิตสูง เช่น ราคาปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืชที่มีราคาแพง ถ้าจะใช้เทคโนโลยีด้านชีวภาพประชาชนก็ยิ่งขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการที่จะนำมาประยุกต์และนำมาปฏิบัติใช้ในชีวิตจริง การดำเนินการเพื่อที่จะให้เกิดผลในการใช้สูงสุด และความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ที่มาจากทางรัฐบาลมักจะมาถึงเกษตรกรล่าช้า กว่าที่จะมาถึงก็เมื่อผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ ตกถึงมือพ่อค้าคนกลางแล้ว เพราะถ้าจะมีวาระแต่ทางรัฐบาลอยู่ผลผลิตก็คงจะเสียหาย

2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจน ที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีความเข้มแข็งไปพร้อม ๆ กับการเร่งสร้างผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ อันเป็นฐานภาษีให้กับประเทศในระยะยาว (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2544) โดยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบจัดตั้ง ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) โดยได้อนุมัติหลักการให้ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแปรสภาพบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.) เป็นธนาคารเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs ทั้งในรูปเงินกู้และการค้าประกันสินเชื่อ นอกเหนือจากการจัดตั้งกองทุนร่วมทุนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs

2.2 มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาล เร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SMEs

2.3 ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SMEs เฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่เกิน 6 ล้านบาท จากอัตราภาษีปัจจุบัน 30% เป็นดังนี้

- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1 ล้านบาท เสียภาษี 20%

- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 1-3 ล้านบาท เสียภาษี 25%

- SMEs ที่มีกำไรไม่เกิน 3 ล้านบาท เสียภาษี 30%

2.4 ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับธุรกิจเงินร่วมทุน (Venture Capital) เพื่อจูงใจให้นำเงินไปลงทุนในกิจการ SMEs ที่มีศักยภาพในการเติบโต ดังนี้

- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้สำหรับรายได้ที่เป็นเงินปันผล หรือผลตอบแทนที่ได้จากการโอนหุ้นที่ธุรกิจร่วมลงทุนได้

- ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผล และผลประโยชน์จากการโอนหุ้นที่ผู้ลงทุนได้รับจากการลงทุนในธุรกิจเงินร่วมลงทุน

จากที่กล่าวมา รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และได้ส่งเสริมธุรกิจประเภทนี้อย่างจริงจัง จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานต่าง ๆ มากมายทั้งในภาครัฐ

บาลและเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมธุรกิจดังกล่าวกันมาก เพราะธุรกิจดังกล่าว กำลังเป็นที่น่าสนใจในการที่จะลงทุนทำธุรกิจ

3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การขาดดุลการค้าของประเทศ เกิดจากการที่ประชาชนในประเทศไม่นิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตในประเทศไทย แต่ประชาชนในท้องถิ่น อาจจะมองว่าทางรัฐบาลหรือผู้นำในฝ่ายต่าง ๆ วางนโยบายการบริหารประเทศแล้วไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ได้หรือไม่ รัฐบาลควรที่จะให้ความสำคัญในด้านการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ควรจะมีการส่งเสริมให้มีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าต่างชาติ เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้านั้น ๆ ขึ้นอีก

4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ระบบเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรุดหน้าก้าวไกลไปกว่าเดิมมาก ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง ครอบครัวยุติ ความเชื่อและการให้คุณค่าทางพฤติกรรม และการศึกษาโครงสร้างสังคมไทย สร้างขึ้นมาบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมดั้งเดิม และระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมโบราณ ซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ได้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและข้อมูลข่าวสารท่ามกลางกระแส โลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงปรับตัวของระบบต่าง ๆ ในสังคมไทย จึงไม่ได้สัดส่วนกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจทั้งทางด้านการเงินและการคลัง ก่อให้เกิดภาวะยุ่งยากสับสนที่เรียกว่า การปรับตัวไม่ทันกับวัฒนธรรม (Cultural lag) นำไปสู่ความไม่โปร่งใสและยุ่งยากในสังคม (Disorganization) ซึ่งจะทราบได้จากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ความอ่อนแอของชุมชนในด้านการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาชุมชน

5) ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน เกิดจากปัญหาใหญ่ ๆ ในด้านเศรษฐกิจของชุมชน คือ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมากและมักจะประสบปัญหาในเรื่องของ ปัญหาราคาสินค้าทางการเกษตรตกต่ำ ต้นทุนในการผลิตสูงที่สำคัญของเงินทุนในการที่จะนำมาลงทุนใช้ในการประกอบอาชีพ ไม่มีเงินทุนก็ไม่สามารถที่จะทำกิจการใด ๆ ได้ จึงต้องไปกู้ยืมเงินจากนายทุนที่เสียดอกเบี้ยแพง ๆ ได้ผลผลิตออกมาก็ไม่พอที่จะใช้หนี้ ทำให้เป็นหนี้สินล้นพ้นตัว ในปัจจุบันนี้มีเงินกองทุนหมู่บ้านที่รัฐบาลจัดสรรมาให้ ก็ช่วยให้ประชาชนมีโอกาสมากขึ้นในการที่จะประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าจะเป็นเงินไม่มากก็ตาม

6) บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทเกิดขึ้นจากการที่ ประชาชนในชนบทมีค่านิยม

และความคิดที่ผิด คือคิดว่าในชุมชนของตนเองนั้นไม่มีความเจริญ ถ้าหลัง อยู่ไปก็ไม่ทำอะไรดีขึ้น เพราะมีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนมาก ผลผลิตก็ได้ไม่คุ้มกับทุน จึงคิดที่จะเดินทางไปเมืองหลวงเพื่อที่จะไปหางานทำ คนส่วนใหญ่เดินทางมาหางานทำในเมือง ทิ้งให้ผู้เฒ่าผู้แก่อยู่บ้านทำอะไรทำสวนไปตามลำพัง เพราะคิดว่าคงจะได้เงินมาจนเจือจรรอบครัว ประชาชนทั้งบ้านเกิดเพื่อมาหางานทำ แต่เงินที่ได้ก็ไม่พอใช้กับค่าใช้จ่ายในเมืองหลวง เพราะค่าครองชีพในเมืองหลวงก็สูงขึ้น ประชาชนจึงอยากให้ลูกหลานของตนได้เรียนสูง ๆ เพราะจะได้มีโอกาสได้ทำงานที่ดี มีเงินสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งความคิดดังกล่าวมีส่วนผลักดันให้คนหนุ่มสาวเกิดมีความสำนึกรักบ้านเกิดขึ้น มีความคิดที่จะกลับมาพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง จึงมีการนำความรู้ความสามารถของตน มาพัฒนาบ้านเกิดของตนให้ดีขึ้นเจริญขึ้น การที่ประเทศจะมั่นคงได้ก็ต้องเริ่มมาจากระดับพื้นฐานก่อน คือ เมื่อชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วประเทศก็จะมีมีความเจริญและมั่นคงด้วย

7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ในปัจจุบันประชาชนบางส่วนมีค่านิยมที่ผิด ๆ คือ รับค่านิยมจากทางประเทศตะวันตกเข้ามามาก ทั้งในเรื่องที่ดีและไม่ดีนำมามาใช้และเรียนแบบตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการซื้อสินค้าจากต่างประเทศมาใช้ สินค้าที่มีราคาแพง ในกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินคืออยู่แล้วก็สามารถที่จะซื้อมาใช้ได้ และเป็นการปลูกฝังให้บุตรหลานของตน นิยมใช้ตามไปด้วย เพราะคิดว่าใช้แล้วจะช่วยให้ครอบครัวดูดีมีสไตล์ อยู่ในอีกชนชั้นหนึ่ง ในกลุ่มคนที่มีฐานะทางการเงินไม่ดีเท่าที่ควร มีความคิดที่อยากจะมิดูดีเหมือนอย่างคนในกลุ่มนั้น ก็พยายามที่จะหาเงินมาให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมเกิดขึ้นในสังคม ทั้งที่ความเป็นจริงแล้ว ของต่างชาติกับของที่ผลิตในเมืองไทยปัจจุบันก็มีคุณภาพเท่า ๆ กันแล้ว เพราะในปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเทียบเท่าต่างชาติ จึงควรที่จะหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในเมืองไทย เพราะในปัจจุบันสินค้าของประเทศไทยส่งไปขายต่างประเทศก็มากมาย เป็นที่ยอมรับของตลาดโลก จึงควรที่จะมีการเปลี่ยนค่านิยมที่ผิด ๆ หันมาใช้สินค้าของไทยดีกว่า เงินทองจะได้ไม่ไหลออกนอกประเทศ ช่วยให้มีเงินหมุนเวียนในประเทศมากขึ้น

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน บ้านทรายทอง หมู่ที่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ประวัติความเป็นมา แต่เดิมมีสภาพเป็น เขาใหญ่ เป็นป่าดงดิบ ป่าดงพญาไฟ มี

ถ้ำลอดจากเขาใหญ่ไหลผ่าน ชาวบ้านในสมัยนั้นที่อาศัยอยู่บนเขาใหญ่ มักจะถูกลิ้นฆ่ากันมากมาย ทางราชการจึงออกคำสั่งให้ชาวบ้านอพยพลงมาอยู่บริเวณต้นเขา ด้านล่างเขา แล้วให้จับจองที่

ดินทำมาหากินกันเอง และเมื่อมีการแบ่งพื้นที่เป็นหมู่บ้าน ได้แบ่งพื้นที่เป็นหมู่บ้านวะกะเจียวมีพื้นที่กว้างมาก ต่อมามีการตัดถนนมากขึ้น จึงทำการแยกหมู่บ้านออกมาในปี พ.ศ. 2534 ผู้ใหญ่จวบที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นเห็นว่าที่หมู่บ้านมีต้นไทรใหญ่อยู่ เสมือนเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อว่าหมู่บ้านไทรทอง แต่ต่อมาชาวบ้านพูดกันไปมาจึงเพี้ยนกลายเป็นหมู่บ้านทรายทอง ซึ่งหมู่บ้านทรายทองนั้น มีอาณาเขตติดต่อกับ

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับ	ต.ขนนงพระ
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	บ้านวะกะเจียว
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับ	บ้านไทยเดิม
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับ	บ้านไทยเดิม

หมู่บ้านนี้เริ่มก่อตั้ง เริ่มตั้งหมู่บ้านมาประมาณ 10 กว่าปีมาแล้ว คนกลุ่มแรกที่อพยพมาอยู่อาศัยคือคนที่อยู่บนเขาใหญ่ และชาวบ้านจากจังหวัดนครนายก จังหวัดชลบุรี จังหวัดอ่างทอง สาเหตุที่อพยพมาก็คือ มาเริ่มต้นประกอบอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบเอียง สลับกับภูเขาที่มีความสูงประมาณ 500 –700 เมตร สภาพดินเป็นดินชุดปากช่อง มีความเหมาะสมในการปลูกพืช ได้เกือบทุกชนิด ทางด้านตกของหมู่บ้านจะมีลำตะคลองไหลผ่าน

สภาพภูมิอากาศ โดยส่วนใหญ่ มีอากาศร้อนและหนาว มีฝนตกชุก ในช่วงฤดูหนาวจะหนาวจัด

สภาพดินเป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี มีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้ดีปานกลางถึงซำดินด้านบนเป็นดินเหนียวหรือดินปนทราย ดินด้านล่างเป็นดินเหนียวสีแดงเข้มหรือสีแดง ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ มีความเหมาะสมในการปลูกพืชไร่ และไม้ผล

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชนมีแหล่งน้ำธรรมชาติ คือ ลำตะคลอง และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น คือ ประปาหมู่บ้าน และบ่อบาดาล ซึ่งมีน้ำใช้ได้ตลอดปี

อาชีพ อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาในหมู่บ้านนี้ คือ ทำไร่ข้าวโพด พริก ถั่ว ระบุ่ง รับจ้างถางป่า โดยมีอาชีพใหม่เพิ่มขึ้นก็คือการทำสวน เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรีสอร์ท

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณูปโภค

- แหล่งน้ำ และการชลประทาน มีลำตะคลองไหลผ่าน
- การประปาเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2542 และมีประปาใช้ทุกครัวเรือน
- การไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2518 และมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

- การสื่อสารเจ้าหมู่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2542 มีโทรศัพท์สาธารณะ และไปรษณีย์
- การคมนาคม เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพถนนเป็นทางเกวียน ปัจจุบันเป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ.2531 ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ.2542 ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ถนนในหมู่บ้านยาวประมาณ 9 กิโลเมตร

การคมนาคมติดต่อกับอำเภอปากช่อง ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 2090 (ถนนธนรัชต์) เป็นถนนลาดยางอย่างดี

การคมนาคมติดต่อภายในตำบล เป็นถนนลาดยางและถนนลูกรัง

2) สภาพปัจจุบัน

2.1 ประชากรในหมู่บ้านมีทั้งหมด 310 หลังคาเรือน มีบ้าน 310 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 1,379 คน ชาย 710 คน หญิง 669 คน

ตารางที่ 2.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ประชากร (เพศ)	จำนวน (คน)	ร้อยละ %
ชาย	710	51.5
หญิง	669	48.5
รวม	1,379	100.0

จากตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้านทรายทอง มีประชากรทั้งสิ้น 1,379 คน เป็นเพศชาย 710 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 เพศหญิง 669 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5

2.2 การศึกษา หมู่บ้านทรายทองไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เด็กในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะไปเรียนที่โรงเรียนบ้านนา หมู่ 4 ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น และศึกษาต่อที่โรงเรียนประจำอำเภอคือโรงเรียนปากช่อง หรือไปศึกษาต่อในตัวจังหวัด

2.3 ด้านสุขภาพอนามัย ในหมู่บ้านทรายทองไม่มีคลินิก ไม่มีอนามัย ชาวบ้านส่วนใหญ่เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยจะไปใช้บริการที่โรงพยาบาลปากช่องนานา หรืออนามัยตำบล

2.4 การประกอบอาชีพของชาวบ้านในหมู่บ้านทรายทองจำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 2.4 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (หลังคาเรือน)	ร้อยละ %
รับราชการ	38	12.3
ค้าขาย	42	13.5
รับจ้าง	125	40.2
ทำไร่ทำสวน	65	21.0
ทำนา	19	6.3
เลี้ยงสัตว์	21	6.7
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 2.4 แสดงว่าประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านทรายทอง ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 125 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 40.2 รองลงมาได้แก่อาชีพทำไร่ทำสวนจำนวน 65 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21 และประชาชนที่มีอาชีพทำนามีจำนวนน้อยที่สุดจำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.3

2.5 แหล่งน้ำในปัจจุบันที่เป็นทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล จำแนกได้ดังนี้

ตารางที่ 2.5 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่ง

แหล่งน้ำ	การใช้น้ำ		
	ตลอดปี	ไม่ตลอดปี	รวม
บ่อน้ำบาดาล	62	-	62
คลองน้ำ	1	-	1
ประปาหมู่บ้าน	1	-	1

จากตารางที่ 2.5 แสดงว่าประชากรในหมู่บ้านทรายทอง มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคได้เพียงพอตลอดปี เหมาะต่อการทำการเกษตร ช่วยให้เกษตรกรมีน้ำในการใช้งานได้ตลอดปีมีผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ

3) ด้านเศรษฐกิจ

ในหมู่บ้านทรายทองมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบัน แต่อาชีพที่ทำกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมคืออาชีพการเกษตรซึ่งถือได้ว่าเป็นอาชีพหลักของหมู่บ้าน

ทั้งหมดหมู่บ้านมีพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่ มีผลผลิตทางการเกษตร ก็คือ

- ทำไร่จำนวน 35 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้านประมาณ 1,750,000 บาท/ปี
- ทำสวนผักจำนวน 30 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้านประมาณ 1,500,000 บาท/ปี
- เลี้ยงสัตว์จำนวน 21 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตทั้งหมดหมู่บ้านประมาณ 2,800,000 บาท/ปี

ประชากรส่วนใหญ่เมื่อมีความเดือดร้อนเรื่องเงิน ก็จะทำการกู้เงินจากสถาบันการเงิน (ธกส.) หรือกู้เงินจากนายทุนนอกระบบจำนวน ซึ่ง ดอกเบี้ยนายทุนคิดร้อยละประมาณ 5 บาท /เดือน ดอกเบี้ยของสถาบันการเงินร้อยละประมาณ 8 – 10 บาท /ปี

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามรายได้ต่อปี

รายได้	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ %
5,001 – 10,000 บาท	20	6.5
10,001 – 20,000 บาท	60	19.4
20,001 – 30,000 บาท	100	32.3
30,001 – 50,000 บาท	80	25.8
50,001 บาทขึ้นไป	50	16.1
รวม	310	100.0

จากตารางที่ 3 แสดงว่าประชาชนในหมู่บ้านทรายทองส่วนใหญ่ มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 100 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 32.3 รองลงมาได้แก่กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 – 50,000 บาท จำนวน 80 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.8 และกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดคือมีรายได้ตั้งแต่ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.1

4) ด้านวัฒนธรรม

ประชากรในหมู่บ้านทรายทอง นับถือศาสนาพุทธ มีวัดจำนวน 2 แห่ง ชื่อวัดป่าอานวยผล และวัดบ้านนา มีพระทั้งหมด 9 รูป ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาไทยภาคกลาง บุคคลที่ราษฎรในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือก็มี ผู้ใหญ่บ้าน และผู้สูงอายุ ทุกคนในหมู่บ้าน

ในรอบ 1 ปี ในหมู่บ้านมีการทำบุญหรืองานประเพณี ดังนี้

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	ทำบุญปีใหม่
เดือนเมษายน	ทำบุญประเพณี	วันสงกรานต์
เดือนกรกฎาคม	ทำบุญประเพณี	วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	ทำบุญประเพณี	วันแม่แห่งชาติ
เดือนตุลาคม	ทำบุญประเพณี	วันออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ทำบุญประเพณี	วันลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ทำบุญประเพณี	วันพ่อแห่งชาติ

5) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ประชากรในหมู่บ้านทรายทอง มีภูมิปัญญาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ด้านเกษตรกรรม มีความเชี่ยวชาญในด้านการเกษตรแบบผสมผสาน การเลี้ยงวัวนม การผลิตอาหารสัตว์ และการปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร
- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม มีความเชี่ยวชาญในด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า
- ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชนมีความเป็นผู้นำในด้านการจัดการกองทุนชุมชน

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง หมู่ที่ 8 ต.หนองน้ำแดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

1) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1 นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านทรายทอง พบว่า ชาวบ้านทรายทองส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของกองทุน ที่รัฐบาลจัดสรรมาให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อมาช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจในหมู่บ้าน ให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน โดยการให้ประชา

ชนในหมู่บ้านร่วมกันรับผิดชอบในการบริหารจัดการกองทุนกันเอง มีคนส่วนน้อยที่ไม่เข้าใจในเรื่องกองทุน ซึ่งจะเป็นในเรื่องของระเบียบที่ละเอียดซับซ้อนทำให้เกิดความสับสน ความยุ่งยาก ความไม่เข้าใจกัน แต่เมื่อได้รับคำอธิบายอย่างละเอียดจากคณะกรรมการแล้ว บุคคลกลุ่มนี้ได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกองทุนเงินล้าน ก็ทำให้เปลี่ยนแปลงความคิดใหม่ และเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนมากขึ้น

1.2 เงิน 1 ล้านบาท ได้เข้ากองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 ประชาชนทุกคนในหมู่บ้านทรายทองมีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าเป็นเงินที่รัฐบาลให้กับหมู่บ้าน ไม่ใช่เป็นของคนใดคนหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยที่ชาวบ้านไม่ต้องเดินทางไปหางานทำต่างถิ่น ทำให้ในชุมชนอยู่กันพร้อมหน้ากัน มีความสามัคคีกันในชุมชน เกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ

1.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง มีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส มีส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องกองทุนหมู่บ้าน

1.4 ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านทรายทอง มีการออกกฎระเบียบข้อบังคับ โดยคณะกรรมการกองทุนและชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกัน มีความเห็นชอบด้วยในระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นและได้มีการนำมาปฏิบัติใช้ในกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด

1.5 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทรายทอง จะต้องมีความรู้คุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน จะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย เงินกู้ฉุกเฉิน และอื่น ๆ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนอย่างเคร่งครัด

2) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้านทรายทองพบว่า มีการคัดเลือกที่เป็นธรรมและยุติธรรม โดยเห็นแก่ตนเองและครอบครัวของคณะกรรมการกองทุน ไม่มีความในการจัดสรรเงินกู้ มีกระบวนการคัดเลือกผู้กู้เป็นไปอย่างโปร่งใสยุติธรรม ผู้กู้จะต้องมีความรู้คุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน ในการกู้ยืมเงินกองทุนจะพิจารณาจากความเป็นไปได้ของโครงการ พิจารณาจากผู้ประกัน ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของผู้กู้ และความประพฤติของผู้กู้

2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านทรายทองพบว่า ทางคณะกรรมการกรรมการที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีกองทุน โดยจะคัดเลือกกรรมการที่มีความรู้และความสามารถที่จะจัดทำบัญชีได้ถูกต้องตามระเบียบ มีความซื่อสัตย์และโปร่งใส โดยอาศัยแนวทางการทำบัญชีตามแบบที่ทางระเบียบกองทุนกำหนดมาและปรับให้ง่ายต่อการจัดทำ ซึ่งการจัดทำบัญชีในหมู่บ้านทรายทองสามารถตรวจสอบได้ เพราะคณะกรรมการกองทุนได้จัดทำบัญชีที่เป็นระเบียบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

2.3 การรับชำระหนี้ของหมู่บ้าน ในตอนนี้ยังไม่ครบกำหนดเวลาที่สมาชิกชำระหนี้

3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ผลโดยตรง (Immediately Result) พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 72 ราย จากจำนวนสมาชิก 202 ราย จำนวนผู้กู้ได้กระจายออกไปทั่วถึง มีความเป็นธรรมในการจัดสรรเงินกู้ให้แก่สมาชิกในจำนวนที่เหมาะสมตามสัดส่วนการเขียนเสนอโครงการมา เพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง

3.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) พบว่า หมู่บ้านมีจำนวนสมาชิกมาก จึงทำให้ได้จำนวนเงินไม่ตรงตามความต้องการ แต่ก็ทำการจัดสรรปันส่วนให้เหมาะสม เพื่อที่จะให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียน ในการประกอบอาชีพ มีการสร้างงาน สร้างรายได้เกิดขึ้นในชุมชน เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

3.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามารถในการจัดการและบริหารกองทุนหมู่บ้านกันเองได้ โดยจะเกิดการซึมซับไปทีละน้อย มีการจัดการที่ดีขึ้นในชุมชน และส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นในการประกอบกิจการต่าง ๆ และสามารถพึ่งพาตนเองได้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

1) ผลประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า จากประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ ในหมู่บ้านทรายทอง จะประกอบอาชีพรับจ้าง และทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนมีฐานะปานกลาง มีการดำเนินชีวิตเป็นไปแบบชาวบ้าน เมื่อไม่มีเงินทุนก็จะทำการกู้เงินจากนายทุน เสียดอกเบี้ยแพง ๆ เพราะได้เงินมาเร็ว และไม่ยุ่งยากในการขอกู้ แต่ปัจจุบันมีเงินกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้นมา ก็ช่วยให้ชาวบ้านมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ โดยที่เสียดอกเบี้ยถูก และเมื่อส่งเงินครบ จำนวนเงินส่วนนั้นก็ยังเป็นเงินที่หมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้าน และยังมีการแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินกิจการจากทางหน่วยราชการ ทำให้ประชาชน

ในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องทางการเกษตรที่ทันสมัย การเกษตรแผนใหม่ ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า จำนวนเงินที่ได้จากกองทุนหมู่บ้านทรายทอง สมาชิกกองทุนสามารถขอกู้ได้สูงสุด 20,000 บาท ต่ำสุด 5,000 บาท โดยส่วนใหญ่นำเงินที่กู้ยืมไปทำทุนในประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพของตนเอง และสร้างอาชีพใหม่ มีส่วนน้อยที่นำเงินไปใช้จ่ายทางอื่นบ้างเท่าที่จำเป็น

ในด้านวัตถุดิบ ที่ใช้ในการทำการเกษตรนั้นเมื่ออดีตจะใช้สารเคมีเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีต้นทุนที่ค่อนข้างสูง เพราะจะต้องทำการซื้อเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อมีโครงการเกี่ยวกับปุ๋ยชีวภาพเกิดขึ้นเข้ามาที่ตำบล ทำให้ชาวบ้านสามารถซื้อได้ถูกลง และบางรายสามารถผลิตไว้ใช้เองได้จนถึงขั้นสามารถจำหน่ายภายในหมู่บ้านได้ ทำให้ชาวบ้านลดต้นทุน มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และยังส่งผลถึงผลผลิตที่ได้ก็มีคุณภาพสูงไม่มีสารตกค้าง

3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า การดำเนินการและวิธีการทำงานของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ คือ การทำการเกษตรไม่ว่าจะเริ่มตั้งแต่การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะปลูก เตรียมพันธุ์พืช เตรียมปุ๋ย ตลอดจนวิธีการในการเริ่มเพาะปลูก เป็นลำดับขั้นตอน จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต ในการจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ของผู้กู้แต่ละรายก็ได้จัดทำไว้ในบางส่วน ส่วนใหญ่จะจัดทำครั้งเดียวเพราะผลผลิตจะต้องใช้ระยะเวลาานาน กว่าที่จะจำหน่ายและได้กำไรตอบแทนกลับมา

4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

4.1 ผลโดยตรง (Immediately Result) มีปริมาณการเพิ่มขึ้นของผลผลิต มีคุณภาพมากขึ้น เป็นที่ต้องการของตลาด มีการเรียนรู้วิธีการใหม่ในการประกอบอาชีพ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ผลผลิตทางการเกษตรของผู้กู้มีปริมาณมากขึ้น เนื่องจากผู้กู้ได้ทำการเกษตรด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษามา มีกระบวนการและวิธีการในการทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากได้มีเงินทุนเพิ่มขึ้น มีโอกาสที่จะประกอบกิจการของตนมากขึ้น ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) สมาชิกในหมู่บ้านได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการค้าขาย การทำการเกษตรที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่กู้เงินไปแล้วไปประกอบอาชีพแล้วประสบความสำเร็จ จึงเป็นต้นแบบให้บุคคลที่สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ ทำให้ท้องถิ่นมีสภาพมากขึ้นและเข้มแข็งขึ้น

การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

เกิดการรวมกลุ่มและองค์กรขึ้นในชุมชน การดำเนินกิจการประเภทเดียวกัน มีการเรียนรู้พึ่งพาซึ่งกันและกันในกลุ่ม ประชาชนในหมู่บ้านทรายทอง มีอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก จึงมีการติดต่อกับกลุ่มและองค์กรภายนอกชุมชนที่ให้ความรู้ในเรื่องทางการเกษตร

ผลการทดลองวิธีการใหม่

3.1 การจัดตั้งกลุ่มองค์กร ในหมู่บ้านทรายทองแต่เดิมไม่มีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มองค์กรใดๆ แต่เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันต้องการให้ชาวบ้านได้รับประโยชน์ที่จะได้รับจึงเริ่มจัดตั้งกลุ่มขึ้นตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ทำให้หมู่บ้านได้รับเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน

3.2 การทำบัญชีแบบใหม่ จากเมื่อก่อนชาวบ้านในหมู่บ้านทรายทอง ไม่เคยมีการจัดทำบัญชีเกี่ยวกับรายรับ – รายจ่าย ในการดำเนินกิจการจึงทำให้ไม่เป็นระบบ แต่ในปัจจุบันมีการจัดทำบัญชีขึ้นในการดำเนินกิจการ ทำให้กิจการมีความเป็นระบบมากขึ้น

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนทั้งหมด 72 ราย สามารถจำแนกกลุ่มในการประกอบอาชีพได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

- 4.1 กลุ่มอาชีพการเกษตร
- 4.2 กลุ่มอาชีพค้าขาย
- 4.3 กลุ่มอาชีพบริการ

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจ ของผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านทรายทองสรุปได้ดังนี้

4.1 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม จำแนกเป็นการทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ ผู้กู้ที่ประกอบอาชีพนี้มีทั้งหมด 60 ราย

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เมล็ดพันธุ์ที่ดี พันธุ์สัตว์ที่ดี ปุ๋ยชีวภาพ ยาฆ่าแมลงที่มีคุณภาพ แหล่งน้ำที่มีตลอดปี
- การมีกระบวนการที่ดี เป็นขั้นตอนได้แก่ สำหรับการเลี้ยงสัตว์ การมีโรงเรือนที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ ป้องกันโรคต่างๆ ด้วยการฉีดวัคซีนให้ครบและมีการดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา สำหรับการทำไร่ทำสวน มีกระบวนการในการปลูกเป็นขั้นตอน และต้องดูแลเอาใจใส่คอยให้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงตามอายุของพืชแต่ละชนิด

- ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพคือ ผลผลิตจากสัตว์ได้น้ำนมที่มาก และมีไขมันสูง ส่วนเนื้อก็จะได้ปริมาณเนื้อมากมีน้ำหนักดี ผลผลิตจากพืชสวน พืชไร่ ก็ได้ผลผลิตที่สมบูรณ์ ไม่มีสารเคมีตกค้าง มีราคาสูง

4.2 กลุ่มอาชีพค้าขาย จำแนกออกเป็น ร้านขายอาหาร ใก่ย่าง ผู้กู้ที่ประกอบอาชีพนี้มีทั้งหมด 18 ราย

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ วัตถุดิบที่สด อุปกรณ์ที่สะอาด ทุกวัน เครื่องเทศต้องครบ และสูตรเฉพาะของแต่ละร้าน
- การมีกระบวนการที่ดีได้แก่ ต้องล้างวัตถุดิบให้สะอาด วิธีการปรุงจะต้องครบทุกขั้นตอน ห้ามขาด เพื่อที่จะคงรสชาติของร้านไว้
- ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพได้แก่ อาหารที่สะอาดน่ารับประทาน รสชาติอร่อย ทำให้ลูกค้าติดใจต้องกลับมาซื้อรับประทานอีก

4.3 กลุ่มอาชีพงานบริการ

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ การบริการที่ดี ะไหล่ที่ใช้ซ่อมต้องไม่ขาด มีแบบเสื้อผ้าให้เลือกได้มาพอสมควรและทันสมัย
- กระบวนการที่ดีได้แก่การบริการที่ดี ใส่ใจกับลูกค้า จริงใจกับลูกค้า ราคาขอมเยา และมีบริการหลังการขายหากเกิดความผิดพลาด
- ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพได้แก่ ลูกค้าเกิดความประทับใจมาใช้บริการเป็นประจำ และส่งผลต่อการเพิ่มลูกค้าอีก เมื่อลูกค้ามีการบอกต่อๆ กัน

จากการศึกษาประมวลเทคนิควิธีจะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มอาชีพมีกระบวนการวิธีการทำงานที่ดี ก็คือ การมีปัจจัยนำเข้าที่ดี ผ่านกระบวนการดำเนินงานที่ดี ก็จะส่งผลให้ได้ผลผลิตที่ดีออกมา

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1) ปัจจัยด้านบวก พบว่า เมื่อมีเงิน 1 ล้านบาทมาหมุนเวียนในหมู่บ้านแล้ว ทำให้หมู่บ้านทรายทองเกิดการรวมกลุ่มกันในการจัดตั้งองค์กรขึ้น ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ และช่วยลดปัญหาการกู้ยืมเงินจากเงินนอก ระบบที่เสียดอกเบี้ยแพง

2) ปัจจัยด้านลบ พบว่า เงินกองทุนหมู่บ้านที่กู้ยืมไปแล้วนั้น ชาวบ้านอาจจะนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และอาจจะไม่คืนเงินที่กู้ไป เพราะคิดว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลจัดสรรมาให้หมู่บ้านแล้วให้มาบริหารกันเองผู้ที่กู้เงินไปแล้วจึงไม่เห็นความสำคัญในการคืนเงิน หรือเห็นว่าวงเงินในการให้กู้ยืมนั้นน้อยเกินไปในการลงทุนประกอบอาชีพจึงไม่สนใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน

และจำนวนชาวบ้านที่มีมากเกินไป ทำให้ชาวบ้านอาจได้จำนวนเงินที่ไม่เพียงพอต่อการนำไปลงทุน เพราะคณะกรรมการพยายามจัดสรรให้ได้คุ้มกันอย่างทั่วถึง

ผลอื่นที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ผลที่เกิดจากคุ้มเงินกองทุนมีสมาชิกบางส่วนไม่ได้นำเงินที่คุ้มไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอ คุ้มไปแต่นำเงินไปใช้ในทางอื่นๆ เช่น นำเงินไปชำระหนี้เก่าหรือนำเงินไปปล่อยคุ้มต่อให้กับชาวบ้าน

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

1) การเกิดกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านทรายทองแต่เดิมไม่การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มใดๆ และเมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านเข้ามาสู่หมู่บ้านพบว่า หมู่บ้านสามารถรวมตัวจัดตั้งกลุ่มกองทุนหมู่บ้านได้ด้วยความร่วมมือของทุกๆคน เพื่อที่ชาวบ้านในหมู่บ้านจะได้รับประโยชน์จากรัฐบาล มีเงินทุนมาหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ โดยที่มีเจ้าหน้าที่ทางรัฐบาล อำเภอ อบต. ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือในการจัดตั้งกองทุน และยังช่วยเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของสมาชิกในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการในการบริหารจัดการกองทุนกันเอง โดยที่ปัจจุบันเงินกองทุน 1 ล้านบาท เหลืออยู่ 38,000 บาท

2) ระบบบริหารกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทองได้ทำการคัดเลือกตามระเบียบของกองทุน และตามมติของที่ประชุม ซึ่งมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาจำนวน 8 คน คณะกรรมการหมู่บ้านจะทำการประชุมทุกๆ วันที่ 1 ของเดือน ในการประชุมแต่ละครั้ง จะทำการบันทึกเรื่องที่ทำการประชุมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการครหา โดยที่ชาวบ้านสามารถรับรู้สถานการณ์ต่างของหมู่บ้านได้ตลอดเวลา

3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า เมื่อมีเงินกองทุนเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านช่วยกันบริหารจัดการกองทุนกันเอง มีหน่วยราชการเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้เพิ่มมากขึ้น สามารถที่จะนำความรู้ที่นำมาปรับปรุงใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้มีการพึ่งพาตนเองได้

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านทรายทอง มีงานทำ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ทำให้มีการพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น และยังเป็น การปลูกจิตสำนึกให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านว่าเมื่อคุ้มเงินไปแล้วจะต้องนำเงินมาชำระคืน เพื่อที่หมู่บ้านจะได้มีเงินทุนมาหมุนเวียนทั้งในด้านการปล่อยคุ้ม การนำเงินดอกเบี้ยที่ได้มาพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นตามมาด้วย

5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เมื่อประชาชนในหมู่บ้านมิงงานทำ มีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะทำให้ในหมู่บ้านมี เศรษฐกิจที่ดีมีการรวมกลุ่มกันในชุมชน เกิดองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน คนในชุมชนมีความ สามัคคีกันเป็นปึกแผ่น จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นชุมชนมีศักยภาพมากขึ้น

ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามข้อกำหนดของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบ ว่า หมู่บ้านทรายทองมีความซื่อสัตย์ มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการรวมกลุ่มกันในชุมชนรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลให้เกิดความสามัคคีกันภายในหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งค่อนข้างมาก (จากการสำรวจและสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน บร.2 และบร.7)

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า เมื่อชาวบ้านมิงงานทำ มีรายได้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ครอบครัวอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดอง มีความสามัคคีกันในชุมชน ช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันบ้างเมื่อยามเดือดร้อน มีผู้นำที่ดี มีความ ยุติธรรม จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งถือว่าหมู่บ้านทรายทองมีความเข้มแข็งค่อนข้างมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

สรุป

สรุป สาระสำคัญตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 จากการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนทั้ง 5 ข้อหรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

3. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

4. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

2) วิธีดำเนินการ ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง มีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่1 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านทรายทอง พร้อมทั้งการดำเนินงานต่างๆของกองทุน
- ขั้นที่2 เข้าไปศึกษาการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง และลงมือปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้าน
- ขั้นที่3 ใช้ชีพชีพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้และตัวแปรที่เก็บข้อมูล
- ขั้นที่4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรายงาน (บร. 1-12) การสังเกต การสัมภาษณ์ และข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่ทำการรวบรวมไว้แล้ว
- ขั้นที่5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ แล้วนำมาเรียบเรียงให้ได้ประเด็นที่ชัดเจน

สรุปผลการดำเนินการ

- 1.ผลการประเมินหน่วยระบบ A การบริหารจัดการและส่งเสริมผู้กู้ สรุปได้ดังนี้
  - ประชาชนในหมู่บ้านทรายทองส่วนใหญ่มีความเข้าใจในเรื่องของกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น
  - คณะกรรมการหมู่บ้านทำการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกตามระเบียบของกองทุนอย่างยุติธรรม
  - ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนกันเอง
  - มีการจัดการระบบต่าง ๆ ในหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่นการจัดทำ ระบบบัญชีกองทุนที่เหมาะสมกับหมู่บ้าน
  - การชำระคืนเงินกู้ จะทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านอีก ซึ่งขณะนี้ยังไม่ครบกำหนดในการชำระคืน
2. ผลการประเมินหน่วยระบบB ระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย สรุปได้ดังนี้
  - มีการนำความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ที่ได้มาจากการอบรมการเรียนรู้เพิ่มเติม นำมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น และเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีกว่าเดิมเช่นการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเกษตร
  - มีการรวมกลุ่มและองค์กรในสาขาอาชีพต่างๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้านทรายทอง เช่นการรวมกลุ่มแม่บ้านมาทำการตัดเย็บเสื้อผ้าโหลจำหน่าย

อภิปรายผล สรุป ได้ดังนี้

1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านทรายทอง บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านทรายทองนั้นเกิดจากความร่วมมือของกันระหว่างผู้นำและชาวบ้าน และยังส่งผลทำให้เกิดการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้น และสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านทรายทอง มีการจัดการและบริหารกองทุนอย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนที่มีความรู้ความสามารถ และมีความยุติธรรม มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง ภายในกองทุนหมู่บ้านทรายทอง มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนมีการเสนอความคิดเห็นต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้กัน และรับฟังความคิดเห็นกันภายในหมู่บ้าน มีการพึ่งพาตนเองได้พอสมควร เพราะเศรษฐกิจเริ่มดีขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านในหมู่บ้านทรายทอง มีการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มการเกษตร มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน จึงก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ทำให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ชาวบ้านในหมู่บ้านทรายทอง มีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพสุจริต มีการร่วมมือกันในชุมชน เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการรวมกลุ่มกันในชุมชนรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งค่อนข้างมากและมีศักยภาพมากขึ้น

2) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

- ปัจจัยด้านบวก ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการก่อตั้งกองทุน การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน และการกำหนดระเบียบข้อบังคับ ซึ่งทำให้เกิดความคิดและแนวทางปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ลดรายจ่ายให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน

- ปัจจัยด้านลบ มีการนำเงินที่กู้ยืมมาได้นั้นไปใช้หนี้ในการกู้เงินนอกระบบ อัตราดอกเบี้ยสูง ทำให้เงินที่ได้มาหมุนเวียนในหมู่บ้านไม่มากตามจำนวน ในการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านได้แล้ว ไม่มีการใช้คืน ส่งคืนล่าช้า เพราะคิดว่าเป็นเงินของหมู่บ้านไม่ต้องรีบส่งคืนก็ได้

3) การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานของผู้วิจัย พบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มและองค์กรในชุมชน ได้แก่ สมาชิกผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือกลุ่มผู้ทำสวนผัก มีการเรียนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ด้านกระบวนการดำเนินการในด้านการเกษตรกรรมที่ดีของแต่ละคน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ มีการติดต่อกับองค์กรภายนอกชุมชน ด้านการตลาด และในด้านการเรียนรู้เพิ่มเติม

4) ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันช่วยกันแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อยามเดือดร้อน มีงานมีอาชีพทำ มีผู้นำหมู่บ้านที่ดี มีการหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม หมู่บ้านมีเศรษฐกิจที่ดี ภูน้ำที่ของแต่ละคนว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร

5) ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- **ผลโดยตรง (Immediate Result)** เมื่อมีการบริหารจัดการกองทุนไประยะหนึ่งแล้ว สมาชิกที่กู้เงินไปมีเงินทุนไปประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เมื่อมีเงินใช้คืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย จะทำให้กองทุนหมู่บ้านมีความเติบโตขึ้น ดียิ่งขึ้นมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้มีเงินทุนในการประกอบอาชีพให้

- **ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)** สมาชิกที่กู้เงินกองทุนไปแล้วสามารถประกอบอาชีพของตนเอง เพิ่มรายได้ให้ครอบครัว สามารถใช้หนี้สินของตนเองได้ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพของตนเองเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น จะส่งผลให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

- **ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect impact)** ประชาชนในหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นในทางที่ดีมีงานทำ มีเงินใช้ ทำให้มีฐานะดีขึ้นซึ่งจะส่งผลไปถึงความเจริญของหมู่บ้าน เพราะทุกคนต่างอยู่กันอย่างพอเพียงไม่เดือดร้อน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุน กรณีศึกษาระเบียบข้อบังคับกองทุนบ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลปากช่อง อำเภอหนองน้ำแดง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 11 ว่าด้วยผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกภาพ อาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี ขอเสนอแนะว่าผู้ขาดจากการเป็นสมาชิกหนึ่งปีถึงมีสิทธิ์ขอลงกลับมาสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้นั้น รู้สึกว่านานเกินไปอยากให้เปลี่ยนมาเป็นหกเดือนน่าจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 คือระเบียบข้อบังคับข้อที่ 38 ว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละแปดบาทต่อปี เป็นอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง อยากเสนอแนะให้ปรับอัตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละห้าบาทต่อปี

2. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการบริหารการจัดการกองทุนฯ ของคณะกรรมการกรณีศึกษาบ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลหนองน้ำแดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คือเรื่องของเวลา อยากให้คณะกรรมการรักษาเรื่องเวลา คือให้เข้าประชุมตามกำหนดหรือตรงเวลาให้มากกว่านี้ และควรมีวาระการประชุมประจำสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 เวลาการประชุมใหญ่ อยากให้คณะกรรมการทุกคนช่วยกันประชาสัมพันธ์ ให้สมาชิกหรือประชาชนในหมู่บ้านทราบโดยทั่วถึงและสมาชิกทุกคนควรให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม

3. ข้อเสนอแนะ การนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เพื่อไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนรวมกลุ่มกันให้มากกว่านี้ กล่าวคือ อยากให้สมาชิกที่กู้เงินจากกองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพที่เหมือนกัน เช่น กลุ่มการเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ถ้าสามารถทำอย่างนี้ได้ก็จะทำให้เรามีอำนาจต่อรองจากพ่อค้า เพราะเราซื้อในจำนวนมาก และจะได้ราคาถูกลงกว่าปกติ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพให้มีการทำบัญชีด้วย เพราะการสัมภาษณ์พบว่าไม่มีการจัดทำบัญชีกัน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 คืออยากให้สมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนไปพัฒนาอาชีพของตนเองนั้นให้นำเงินไปพัฒนาอาชีพจริง ๆ ยังพบว่าบางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทำสารนิพนธ์

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ถึงแม้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนจะต้องลดปัญหาการเป็นหนี้นอกระบบให้กับประชาชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนยังไปอาศัยกู้เงินนอกระบบอยู่

เพราะการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีข้อจำกัดกู้ยืมได้ค่อนข้างน้อย ทำให้ได้เงินกู้ไม่เพียงพอต่อผู้การประกอบการขนาดใหญ่ ต้องกู้เงินจากเอกชน หรือนายทุนอยู่ จึงอยากเสนอแนะว่าทำการบริหารไปสักระยะหนึ่ง ถ้ากองทุนมีกำไรอยากให้เพิ่มวงเงินกู้ให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 หน่วยงานของรัฐควรส่งวิทยากรไปช่วยพัฒนา ภูมิปัญญาดั้งเดิมให้ผนวกกับภูมิปัญญาใหม่ที่ทันสมัยเพื่อให้เศรษฐกิจของชุมชนเข้มแข็ง และยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 พยายามอนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด และนานที่สุด โดยการชี้้นำให้คนในชุมชนเห็นตัวอย่างว่า ชุมชนสามารถมีความภาคภูมิใจ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาของชุมชน ที่มีมาแต่ดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ส่งเสริมการทำงานให้เป็นระบบกลุ่ม เช่น กลุ่มการเกษตร กลุ่มผู้เลี้ยงโคนม กลุ่มผู้ปลูกสวนผัก ให้คนทุกวัยมีกิจกรรมสร้างสรรค์ในชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยใหม่เข้าไปใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมต่อการประกอบอาชีพแต่ละประเภทในชุมชน

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ กุรุสภา ลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทรายทอง. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทรายทอง. นครราชสีมา.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสันติยั่งยืน. 2544 . ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สันติยั่งยืน. ขอนแก่น.

คณะทำงานเพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการนิเทศงานนักศึกษา ตาม โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นครราชสีมา. 2545. คู่มือการจัดเก็บข้อมูล บร.1-12. นครราชสีมา: งานผลิตเอกสารกลาง ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

คำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา,2544. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://oneyear.thaigov.go.th>

เฉลียว บุรีภักดีและคณะ, 2545. ชูติวารสารนิพนธ์. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส. อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

ภาวิณีชัย เจริญยิ่ง. 2545. **บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ก้าวอย่างที่ต้องฟันฝ่า**. มติชน. 31 มกราคม 2545,
หน้า 12

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, สำนักงาน. 2544. **คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
การจัดการและการประเมินโครงการ**. นครราชสีมา.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **ผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีต่อรายได้
ของครัวเรือน, 2543**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.nso.go.th>

